

Participatietheater

Tijdens het Festival Spring, dat vandaag in Utrecht begint, worden bezoekers uitgedaagd mee te doen aan een voorstelling in het openbaar.

Door **Annette Embrechts**

We staan in de hal van Centraal Station Utrecht. We hoeven geen trein te halen, geen snelle boodschappen te doen, geen reizigers op te vangen. We staan hier omdat we een kaartje hebben voor *Cinema Imaginaire*, de nieuwe voorstelling van theatermaakster Lotte van den Berg, die morgen in première gaat tijdens Festival Spring.

Een voorstelling in het openbaar, in de publieke ruimte zoals dat heet, dat gebeurt vaker, zeker tijdens Spring. Dit festival, vorig jaar ontstaan uit Springdance en Festival a/d Werf, presenteert performances op pleinen, in kerken, containers, wachtruimten, en vooruit, ook in theaters. Meestal gaat het om zogenaamd 'ervaringstheater': voorstellingen die de toeschouwer op onverwachte locaties eerst en vooral willen verleiden te kijken en te ervaren, en oordelen en interpretaties uit te stellen. Daartoe wordt verwarring gesticht. Bezoekers krijgen blinddoeken

om, worden in rolstoelen gezet of op karren en ligbedden. Acteurs zijn soms vervangen door zwervers of asielzoekers.

De beeldende kunst kent dit soort happenings al lang, zeker in de jaren zeventig. Het theater ook wel, maar als serieuze discipline bestaat ervaringstheater nu zo'n kleine vijftien jaar. Maar dit keer gaat Van den Berg, dochter van de legendarische poppenspeler Jozef van den Berg, verder dan ooit: *Cinema Imaginaire* kent geen decor, geen spots, geen filmbeelden, geen spel, zelfs geen acteurs. Wij moeten het he-le-maal zelf doen.

'Als je je dadelijk omdraait, begint de speciaal voor jou gemaakte film', zegt ze. Even verwachten toeschouwers, pardon, deelnemers, toch nog actie. Misschien komt iemand vanaf perron 8 de roltrap op gedanst of begint een filmprojectie op een schut-

ting? Dan krijgen we opdrachten. Volgtien minuten lang iemand in de hal. Maak diegene tot hoofdpersoon van je eigen film. Versnel je pas, vertraag je blik, focus op een object, kijk iemand overmoedig lang aan - allemaal technieken uit de cinema. Cynisch afwachten werkt niet. We doen mee. De één spot honden, een ander volgt de obstakels bij een slechtziende. Weer een ander heeft een bouwvakker met kraanwagen in het vizier. Gekleurde mensen lachen terug, blanke mensen ontwijken oogcontact, meisjes giechelen, een man verwacht iets amoureuus. We eindigen op de brede trap bij de Jaarbeursuitgang. Een plein als openbare filmset. Even laat Van den Berg klassieke muziek klinken. Haar enige ingreep. Ze heeft zelfs de rol van haar tante geschraapt, die ze een dag eerder nog als terugkerende passant had ingevoerd. Niet nodig.

Na afloop halen deelnemers met gesloten ogen hun zelfgecreëerde 'film' terug op het netvlies. Een deelnemer beschrijft het dak vol zilverkleurige golven, gestut door blauwe bogen, als een zee om mijmerend in te verdwijnen. Ze bedanken Van den Berg voor het terug krijgen van de verantwoordelijkheid als kijker, de regie in eigen hand. 'Ik kan zelf bepalen hoeveel diepere lagen ik zie en waar ik betekenis aan geef', zegt een meisje. Een man mompelt iets over het ontbreken van kostuums en of deze productie nog wel geld vereist. 'Of toeschouwers boos worden?' vraagt iemand. Ze betalen immers voor iets dat ze zelf moeten doen. Nee, zegt Van den Berg. 'Dat heb ik nog niet meegemaakt. Ook niet in het buitenland.'

De theatermaakster onderstreept dat iedereen altijd fictie aan de werkelijkheid toevoegt. 'We zien hetzelfde, een plastic zakje in een boom, maar ervaren het anders. We manipuleren en interpreteren allemaal verschillend; je kunt dat dus beïnvloeden.' Ze bedoelt het zelfs politiek: 'Participeren is geen modewoord, maar een noodzakelijkheid. Als koning Willem-Alexander

spreekt over de participatiemaatschappij, moet hij zelf niet op afstand blijven. Dan moet ook hij meedoen.'

Festival Spring: 15 t/m 25/5 op diverse locaties in Utrecht.
Cinema Imaginaire van Lotte van den Berg: 16 t/m 24/5, Festivalhart (startpunt). springutrecht.nl

